

Met aandacht neemt het bestuur van Dendrobatidae Nederland kennis van de voorgenomen aanpassing van het toetsingskader in het kader van de positieflijst reptielen. Als de grootste gifkikkervereniging ter wereld beschikt onze vereniging over een mate van expertise die tot op heden ongeëvenaard is gebleken. Wij blijven dan ook bij uitstek geschikt om de voorgenomen wijzigingen op kwaliteit, draagvlak en effectiviteit te beoordelen.

In ons boek Gifkikkers, waarvan de 2^e editie is uitgebracht in 2023, bieden wij in bijna 500 pagina's een grote hoeveelheid aan kennis over gifkikkers. Het houden en kweken van exotische gezelschapsdieren zoals reptielen en amfibieën is namelijk een activiteit waarbij de overdracht van praktijkervaring essentieel blijft. Voor DN leden is ons boek tegen kostprijs beschikbaar, wat onderschrijft hoezeer kennisverspreiding tot de missie van onze vereniging behoort. Het werk aan de internationale editie van ons boek versterkt daarbij het reeds omvangrijke kennisaanbod ten aanzien van best practices in de herpetologie.

Om de voorgestelde beleidsdoelstellingen te realiseren, is het noodzakelijk dat voor de Positieflijst Reptielen niet alleen inspraak via het internet wordt opgezocht maar een betekenisvolle maatschappelijke dialoog tot stand komt. Al tijdens eerdere consultatierondes voerde Dendrobatidae Nederland daarbij aan dat signalen uit het maatschappelijk middenveld niet als representatief konden worden opgevat. Ook het huidige voorstel leunt in de ogen van DN nog te veel op bepaalde aannames over het houden van reptielen en amfibieën, zonder dat de succesvolle praktijkervaringen van de afgelopen decennia daarin zijn meegenomen, wat ook de reeds ingediende reacties binnen deze consultatieronde als punt van zorg aandragen.

Al sinds 2016 is het duidelijk dat de positieflijst weinig draagvlak kent onder het normadressaat en de facto niet kan leiden tot verbetering van het dierwelzijn. Een actieve inzet op Gidsen Goede Praktijken biedt deskundige dierhouders meer houvast en inmiddels vereist ook het beleidskompas een kennisgedreven en 'evidence-informed' beleid¹. In deze processen dient er sprake te zijn van betekenisvolle participatie en geen vluchtige consultaties waarbij besloten commissies bepalen wat er als waarheid zal worden beschouwd. De door ons geraadpleegde deskundigen voorzien daarom ook geen verbetering in het voorgenomen beleid en op de gestelde vragen reageren wij graag kort en bondig.

1) Wat vindt u van het aangepaste toetsingskader?

Het beleidsvoorstel presenteert als hoofddoel een 'lijst met reptielensoorten die geschikt zijn om in Nederland te houden', maar volgt daarbij een route en werkwijze

¹ <https://www.kcbr.nl/ontwikkelen-beleid-en-regelgeving/beleidskompas/kennisgedreven-beleid-maken>

die enkel zal leiden tot verdere afbraak van de vertrouwensrelatie tussen burger en overheid. De omvangrijke geschiedenis van de Positieflijst verduidelijkt dat een kennisgedreven ambtelijk apparaat welke ontvankelijk is voor onderbouwde kritiek vanuit de maatschappij nog een verbeteringsslag verlangt. Het aangepaste toetsingskader is daarmee geen netto verbetering ten aanzien van voorgaande versies en mist een resultaatgerichte werkwijze.

In 2020 leverde Bureau Berenschot haar evaluatie van de Wet Dieren. Hierin verwees zij naar het Andibel-arrest van het Europees Hof van Justitie (C-219/07) en leverde zij de notitie dat de huidige werkwijze volgens deskundigen geen haalbare kaart is om tot een 'positieflijst' te komen. Wij verwachten uiteraard dat deze inbreng zorgvuldig is meegewogen. Een beleidskader welke het dierenwelzijn juist verder in het geding brengt, is immers voor geen enkele belanghebbende een wenselijk scenario.

2) Bent u het eens met de risicofactoren en risicocategorieën die zijn opgenomen in het toetsingskader?

De voorgestelde werkwijze garandeert een miskennis van de aanzienlijke ervaring die aanwezig is bij houders van bijzondere dieren, mist een validatie ten overstaan van bestaande kennisbronnen en is niet voldoende academisch zuiver in zowel argumentatie als analyse. Een terugkerende aanname rondom het benodigde dieet is bijvoorbeeld dat deze *'in gevangenschap lastig te realiseren is'*, wat feitelijk onjuist is. Er zijn bijzonder veel geschikte voedingsmiddelen in dierenwinkels te koop en bij traditionele gezelschapsdieren als hond en kat worden hier zelfs op het ras en levensfase afgestemde voedingssupplementen aan toegevoegd, wat ook bij minder gespecialiseerde aanbieders in het assortiment staat. Er worden in het voorgestelde toetsingskader dan ook misleidende criteria aangedragen. Deze aanpak volstaat niet om de hogere bestuurlijke waarden ten aanzien van het dierenwelzijn te doen weerklinken in de vormgeving, evaluatie en aanpassing van dit beleid.

De kans is aanzienlijk dat het voorgestelde Positieflijst toetsingskader de geschiedenis in gaat als het ideaaltypisch voorbeeld van een beleidsgedrocht en de bereidheid van burgers om bij te dragen aan de gestelde doelen verder ondermijnt. Juist door in samenwerking met stakeholders passende dierenwelzijnsstandaarden te introduceren, worden kwetsbare maatschappelijke waarden aanzienlijk effectiever geborgd. Deze werkwijze vergroot ook de professionele ruimte van overheidsprofessionals door eigenaarschap over het vakgebied en betrokkenheid met kennis over de natuurlijke leefomgeving te stimuleren. Tot dat moment bereikt is, adviseert Dendrobatidae Nederland aan alle bestuurlijk betrokken om de woorden van onze Nationale Ombudsman Reinier van Zutphen ter harte te nemen; *'ik verdom het, al is het 100 keer de wet'*.

3) Mist u nog zaken die van belang kunnen zijn bij het beoordelen van reptielensoorten op risico's wanneer ze gehouden worden?

De voorgestelde aanpak mist een door experts onderkende legitimiteit en voorziet ten aanzien van reptielen in de huis- en hobbydierenlijst niet in de beoordeling van een 'geschiktheid om in Nederland te houden'. Deze doelstelling zou namelijk ook uitgaan van de capaciteiten van de beoogde doelgroep, maar er wordt taalkundig om dit punt heen gemanoeuvreed en dat valt deskundigen al jaren op.

Een risico wat voor veel reptielhouders bijvoorbeeld goed bekend is door jaren van kennisopbouw en valorisatie, maar als indicator juist ontbreekt in het overzicht, betreft thermisch ongerief in relatie tot de inrichting van het houderijsysteem. Bij een te hoge omgevingstemperatuur zoeken o.a. kameleons en boombewonende reptielensoorten een lager gelegen omgeving op of graven deze zichzelf in. Bij het gebruik van warmtematten, welke het substraat van onderaf verwarmen, wordt deze situatie een dier mogelijk fataal.

Het ontbreken van indicatoren ten aanzien van zulke praktische en in de hobbydierhouderij bekende scenario's levert de indruk van onvoldoende zicht op de werkelijke risicofactoren bij het houden van exotische gezelschapsdieren zoals reptielen en amfibieën. Ook een aangepast toetsingskader voor reptielen is daarmee onvoldoende in staat om sturing te geven en dierwelzijn effectief te beschermen.

Slotsom

Of er nu aan open of gesloten normen wordt gerefereerd, nieuwe meetinstrumenten verschijnen, of zelfbenoemde experts via de bronnenlijst worden geïntroduceerd, de Positieflijst lijkt geplaagd door een kunstzinnige wijze van belangenverstrengeling en verbonden aan een einddoel om zoveel mogelijk exotische gezelschapsdieren als ongeschikt voor de lekenhouder te verklaren zonder te onderzoeken welke kennisbronnen en praktische middelen voor hobbymatige dierhouderij deze ter beschikking heeft. Kortom, er wordt politiek bedreven via het nationaal beleid.

Tegelijk zien wij onder andere in de Omgevingswet een actief pleidooi om de burger deel te maken van lokale besluitvorming en naleving te bieden aan shared governance principes. Ook het Beleidskompas staat bekend om een integratie van een breed palet aan themagebonden kennis en is alleen al omwille van het behoud van de vertrouwensrelaties een waardevolle zet. Vooral nu de natuurarmoede in Nederland hard blijft toenemen en natuuramnesie inmiddels een ingeburgerd begrip is, maken deskundige dierhouders en hun verenigingen zich ernstig zorgen over de tekortkomingen die de Positieflijst na jaren van oefenen nog niet weet op te lossen.

Er is behoefte aan een beleidskader welke recht doet aan het beschermen van de kwetsbare maatschappelijke dialoog, multidisciplinair opgezet en in staat om overkoepelende belangen rondom dierenwelzijn met elkaar te verenigen. De huidige werkwijze volstaat hierbij niet om nog te komen tot een oordeel over geschikte houderijomstandigheden volgens een Wiki-aanpak. Daarmee worden meerlagige situaties overgesimplificeerd voorgesteld en strategische mogelijkheden tot beleidsvernieuwing de pas afgesneden. Het is onze behoefte om te komen tot een proces dat werkelijk zal leiden tot de beoogde situatie van positief welbevinden die ooit aan de oorsprong van de Positieflijst ten grondslag lag.

Namens het voltallige bestuur van Dendrobatidae Nederland,

Sander Bauer, Secretaris